

П'ятнадцятирічний капітан (переказ з цитатами)

Жуль Верн

Переказ:

Дія відбувається на шхуні "Пілігрим", якою керує капітан Халл. Корабель прямує до Америки, в Сан-Франциско. Разом із командою, що складається з п'яťох моряків і новачка — Діка Сенда, — на кораблі знаходиться місіс Велдон, дружина судовласника, її маленький син Джек, його нянька Нен і кузен Бенедикт, ентомолог, незграбна, але чуйна людина.

Крім цих пасажирів і членів екіпажу, на кораблі є кок Негору, чиє минуле неясне для всіх подорожуючих.

Цитата:

Негору мав років десь із сорок. Це був чорнявий, сухорлявий, моторний, середній на зріст і, певно, дужий чоловік. Чи мав він якусь освіту? Мабуть, так, це видно було із зауважень, які часом прохоплювались у нього. Він ніколи не говорив ні про своє минуле, ані про свою родину. Звідки він прибув, де жив доти, чим займався — ніхто не знав. Ніхто не знав і його планів на майбутнє. Він тільки висловив якомусь намір висісти на берег у Вальпараїсо. Це був дивний чоловік. В усякому разі він, напевно, не був моряком. Він розумівся на морських справах не більше за першого-ліпшого кока, який значну частину свого життя проплавав у морі. Однак на морську хворобу він не слабував, а це вже неабияка перевага для корабельного кухаря.

На палубі Негору бачили рідко. Цілісінький день він порався у своїм тіснім камбузі, де стояла велика плита. А пізно ввечері він гасив плиту і йшов до своєї каютки на носі, де відразу лягав спати.

Переказ:

Зовсім іншим був Дік Санд — відвертий, щирий, відкритий у своїх діях і почуттях.

Цитата:

Дік Санд був середній на зріст, міцно збудований, чорнявий, із синіми рішучими очима. Робота моряка підготувала його до життєвої боротьби. Його розумне обличчя дихало енергією. Це було обличчя не тільки хороброї, а й завзятої людини.

У п'ятнадцять років хлопець уже міг приймати рішення і доводити до кінця свої задуми. Його вигляд, жвавий і серйозний водночас, привертав до себе увагу...

Дуже рухливий, спритний і міцний фізично, Дік Санд був один із тих обранців долі, про яких можна сказати, що вони народилися з двома правими руками й двома лівими ногами. Хоч би що вони робили — їм усе "з руки"; хоч би з ким вони йшли — вони завжди крокують "у ногу".

Отже, сирота Дік виховувався в дитячому будинку. У чотири роки він навчився читати, писати й рахувати.

Діка змалку вабило море, і у вісім років він пішов юнгою на корабель, який плавав у південних морях. Тут він став навчатись моряцького ремесла, що його й треба навчатися з раннього дитинства. Офіцери зацікавилися допитливим, здібним до науки хлопчиком і залюбки ділилися з ним своїми знаннями та досвідом. Юнга от-от мав стати матросом і, безперечно, не думав спинятись на досягнутому. Хто з дитячих літ усвідомив, що праця — це закон життя, хто змалу знає, що хліб заробляється тільки в поті чола, той завжди готовий на великі справи й у свій день знайде і волю, і силу, щоб їх здійснити.

Капітан Халл помітив Діка Сенда, коли той був юнгою на борту одного торгового судна. Моряк заприятелював із цим славним відважним хлопцем, а згодом відрекомендував його Джеймсові Велдону. Велдон зацікавився сиротою. Він оддав Діка до школи в Сан-Франциско...

І от нарешті новачком-матросом він ступив на борт "Пілігрима". Моряк повинен знати китобійний промисел так само добре, як і теорію навігації. Це гарна практична підготовка до всіляких несподіванок у морській службі. Дік Сенд вирушив у плавання на судні свого благодійника Джеймса Велдона, яким і командував його покровитель капітан Халл. Отже, все складалося для нього якнайкраще.

Зайве говорити, що Дік був безмежно відданий родині Велдонів, котра стільки зробила для нього. Можна собі уявити, як радів юний матрос, дізнавшись, що місіс Велдон плистиме на "Пілігримі". Кілька років місіс Велдон була йому за матір, а малого Джека він любив, мов рідного брата. Його покровителі добре знали, що посіяне ними зерно впало в родючий ґрунт. Серце юного сироти повнилося вдячністю, і він не вагаючись пішов би у вогонь і в воду за тих, що дали йому освіту та напутили його на добро. Дік Сенд мав п'ятнадцять років, а мислив на всі тридцять.

Переказ:

Під час подорожі "Пілігрим" натрапив на потерпілих від зіткнення двох кораблів. На потонулому кораблі "Вальдек" работорговці везли партію невольників на продаж у якусь тихоокеанську колонію.

Капітан "Пілігрима" прийняв на борт п'ятьох негрів. Том був найстаршим, свого часу він став вільним після скасування рабства в Америці, а інші народилися вільними від звільнених батьків. З-між усіх виділявся Геркулес, справді схожий могутністю на античного героя. З потерпілого корабля був урятований і собака Дінго, який несподівано розлютився, побачивши Негору. Походження пса також було неясним, відомо було лише те, що його знайшли на західному узбережжі Африки геть охлялого з голоду. Загадкою залишалися літери "С. В." на ошийнику собаки.

Під час полювання на кита загинула вся команда "Пілігрима" разом із капітаном, залишився лише Дік Сенд і кок Негору.

Дік Сенд бере командування шхуною на себе. Помічниками-матросами стають врятовані негри. Однієї ночі під час нічної варті старого Тома схилив сон, цим скористався Негору, який підклав під нактоуз залізний предмет, що і змінило показання компаса.

В результаті підступного задуму судового кока і, як з'ясується пізніше, работорговця, корабель збився з курсу.

Через махінації Негору з компасом команда корабля, серед якої люди різних національностей, кольору шкіри, соціального стану, потрапляє до рук африканських торговців живим товаром.

Але спочатку, до того, як "Пілігрим" розбився об рифи, Дік Сенд намагається з'ясувати, де вони знаходяться. Оселившись у гроті, врятовані споряджають у розвідку Діка Сенда і Тома.

Негору кидає команду. Через деякий час Дінго зачуяв людину. Це був Гарріс.

Цитата:

Дік Сенд міг тепер добре роздивитися незнайомця.

Це був середнього зросту, міцно збудований чоловік років під сорок. Жваві очі, посріблені сивиною чуприна й борода, засмагле, аж чорне, обличчя, мов у того кочовика, що все своє життя мандрує на вільному повітрі по лісах та рівнинах. Шкіряна куртка, крилатий капелюх, чоботи на високих підборах з халявами до колін, на закаблуках великі остроги, які дзвеніли при кожному кроці.

Дік Сенд відразу зрозумів — і так воно було насправді, — що перед ними не корінний житель пампасів¹ — індіанець, а скоріше один з тих чужоземців-авантюристів, часто сумнівної слави, яких нерідко можна зустріти в цих глухих краях. Його манери, а також рудувата борода наводили на думку, що він англосакс за походженням. У всякому разі він не був ні індіанцем, ані іспанцем.

Дік Сенд упевнився в цьому, коли на його привітання "Ласкаво просимо!", сказане по-англійськи, незнайомиць відповів тією ж мовою без будь-якого акценту:

— Я також ласкаво прошу вас, мій юний друже!

Переказ:

Гарріс запевнив потерпілих, що вони знаходяться на південноамериканському узбережжі, хоча вони знаходилися на території Африки.

Запізно Дік Сенд зрозумів, в яку пастку їх заманив Гарріс, спільник Негору. Дік Сенд вирішує повертатися до берега, де розбився об рифи "Пілігрим".

Сліди звірів, що не водяться в Америці, пустеля, колодки та ланцюг, обрубані руки, які знайшов старий Том — все говорило про те, що це — Африка, країна работорговців і рабів.

Невдовзі всі потерпілі були схоплені африканцями, розділені на дві групи. Одна пірога повезла місіс Велдон, маленького Джека і кузена Бенедикта, а друга — самого Діка, Нен, старого Тома, Геркулеса, Бата, Актеона і Остіка. Геркулесу вдалося втекти, а Діка Сенда та його супутників закували в ланцюги, як рабів.

Довгим тяжким шляхом вели рабів до Казонде, слідкуючи, щоб друзі не спілкувалися.

Тут Том, Бата, Актеон, Остін, Том і Дік Сенд нарешті зустрілися. їх розглядав як товар сам Алвіш, головний работорговець. Коли Гарріс приніс неправдиву звістку про смерть місіс Велдон і маленького Джека, Дік Сенд вихопив у работорговця з-за пояса

ніж і вбив зрадника, лише поява Негору змогла зупинити розправу над п'ятнадцятирічним капітаном, якого хотіли перед смертю піддати тортурам.

Під час похорону вождя африканського племені Муані-Лунга підготували похорон 50-ти його дружин і затоплення їхніх тіл разом з живим бранцем — Діком Сендом, прив'язаним до стовпа.

А в цей час Негору готується продати місіс Велдон і маленького Джека, а на додачу й кузена Бенедикта чоловікові місіс Велдон — містеру Велдону. Негору хоче примусити місіс Велдон написати листа чоловікові, щоб той впевнився у намірах Негору і приїхав з грошима за родиною.

А в королівстві Муані почалися проливні дощі, навіть чаклуни-мганнги не могли зупинити нескінченний потік води. Коли прибув всесильний чаклун-мганнга, він знайшов причину небувалих дощів: це біла жінка та її дитина! Схопивши їх, мганнга потягнув їх подалі від Казонде. Дикуни вважали, що мганнга врятував їх від повені. Лише работорговець Алвіш був страшенно незадоволений цим фактом: за білу жінку і дитину він міг отримати великі гроші! Гнів натовпу дикунів направився проти Алвіша! Работорговцю прийшлося відступити.

Коли мганнга був далеко від селища, стало зрозуміло, що це Геркулес, який спеціально перевтілювався в чаклуна, щоб врятувати місіс Велдон і Джека. Перед цим Геркулес врятував і Діка Сенда. Работорговця Негору загриз Дінго, помстившись за свого хазяїна-дослідника, Семюеля Вернона.

Втікачі — Геркулес, Дік Сенд, місіс Велдон і Джек, кузен Бенедикт — змогли дістатися вільних земель. Негри — старий Том, Бат, Актеон і Остін — були викуплені з рабства містером Велдоном.

Коли всі змогли зібратися разом, то першим тостом став тост на честь Діка Сенда, п'ятнадцятирічного капітана.

[1] Пампаси — тут: рівнинні степи в Південній Америці.

Переклад Я. Соколовського

Коментар

Цей роман продовжує галерею пригодницьких творів. У романі "П'ятнадцятирічний капітан" Жуль Верн втілює ідею прославлення сили людського характеру, дає читачеві орієнтири життя в образі Діка Сенда, мужнього та вірного підлітка, якого обставини змусили стати захисником і лідером.

Однією з провідних ідей роману є засудження рабства, незалежно від того, хто кого пригночує. Світ із того часу, коли творив Жуль Верн, вражаюче змінився. Любителям пригод важко знайти на карті ще не досліджені землі, але і в цьому, звіданому впоперек світі, і досі залишаються в ціні якості героїв Жуля Верна: розум, мужність, шляхетність, дружба, віра в перемогу.